

ONDERHANDELING

OVER

DEN OORSPRONG EN DE GESCHIEDENIS

DER

STAD BLANKENBERGHE,

Gegeven op 8 Maert 1863,

IN DE

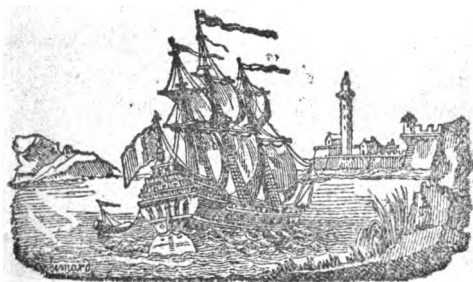
Maetschappij WERKMANSKRING te Blankenberghe gevestigd,

DOOR

AUG. BARDIN,

SEKRETARIS DES GEMEENTEBESTUERS,

EERELID DER MAETSCHAPPY.

BRUGGE,

Drukkery van L. NOOS, in de S₃ Jacobstraet, 26.

Myne Heeren,

Het Bestuer des Werkmanskrings heeft my wel willen, in eene vroegere zitting, de eer aenbieden het woord in het midden van u te voeren, en zoo het kon zyn, van heden af eene reeks onderwyzingen in te stellen over de regten, de pligten der burgers, over de gebeurtenissen en de leeringen door de geschiedenis nagelaten, in een woord, over al het 'geen, welk heden daegsch, de ernstige aendacht van de vrienden des vooruitgangs tot zich roept.

Ik heb my het niet te verbergen, MM., de eer die my te beurt gevallen is, is boven myne krachten, maer hoe groot myne aerezeling ook was om deze taek te aenveerden, het verlangen van, in den kring myner middelen, my aen het edelmoedige voorstel des Bestuers te vereenigen, verdoof in my de billykste bekommeringen. — Ik heb dus die taek aenvcerd.

Te veel ben ik de vriend des vooruitgangs, te veel ben ik verbonden aen zyne verbreiding in de volksklassen, om terug te wyken wanneer er gewag is van met de wapenen der negentiende eeuw, met de spraek en het voorbeeld, deze sedert lang onbeklimbare sterkte « de vooruitgang » te overwinnen; sterkte waerop de standaard der vryheid wimpelt, waer uit zich de schitterende stralen des onderwys verspreiden, die eens de gansche wereld zullen verlichten.

MM., eene geleerde man heeft het gezeid : Het menschdom stapt langzaem, doch het doet voortgang. Ja, het stapt vooruit; het

bereikt dit zoo lang gewenschte doel die onze innige begeerte moet wezen.

Het menschdom, zult gy my zeggen, wat is dit? Het menschdom, MM. het is gy, het is ik, het zyn onze vrienden, onze bureu, onze bloedverwanten, het zy deze die gevoelen, die spreken, be-minnen gelyk wy; het is, in een woord, het geheel der menschen, welke ook zy hunne tael, hunne kleur, hunne zeden, hunne kleeding, de luchtstreek die hun het leven heeft zien geven.

Ja, MM., met het menschdom eilen wy ook voort. Ik eisch geen ander voorbeeld dan de haest die gy stelt om hier te komen, de aendacht die gy aen myn onervaren woord leent.

Laet ons van eenige jaren terug wyken. Hadde men u gezeid: In eenen korten tyd, gy allen, heden afgezonderd, onterfd van alle verstandelyke verstrooiingen, gy zult u vyftig, honderd, twee honderd misschien vergaderen; gy zult uwe krachten, uwe mid-delen, uwen arbeid paren; gy zult ze ten dienst stellen aen die schoone spreuk die eens de wereld moet bevredigen :

« Bemind uwen evennaesten gelyk u zelveu » ten slotte, gy zult arbeiden, niet als de baetzuchtige, voor u alleen, maer voor uwen noodlydenden broeder; gy zult u verzamelen om hem in zyne droefheids en wanhoops stonden te tróosten; later, en op hunne beurt, andere zullen werken voor u, zy zullen van hunnen dagelykschen en zuren arbeidsloon eenen penning behouden om het in eene gemeene kast te storten; die penning zal klein zyn, het is waer, maer de broedersliefde en de opoffering zullen denzelven tien mael, honderd mael verdubbelen. Gy zult de wederzydsche verbindtenis beoefenen die altyd den droom der hervormers is geweest.

Bekennen het wy, MM., deze gedachte welke tien jaren vroeger eenen twyfelachtigen glimlach zoude verwekt hebben, deze gedachte hebt gy werkstellig gemaekt, gy wydt u er toe, gy maekt van deze zaek het doel aller uwe pogingen, en ieder een van u, ik geloof het volgeerne, werkt voor den voorspoed van die gemeenschappelyke liefdedaed, met de aengekleefdheid en de zelsopoffering die men toewydt aen al wat goed en edelmoedig is.

Wel nu, Myne Heeren, hebt gy niet reeds eene der trappen beklommen die tot de samenlevings-voortgang leiden? Zult gy er geene andere meer beklimmen? Zyt gy niet toegelopen, zonder nagedachte, yverig om eenige graenkorrels te vinden in de koornschooft die ik voor u ingezameld heb?

Laet my U daer over uit het diepste myns harte bedanken; laet my de zoete hoop voeden, dat uwe tegenwoordigheid heden het gevolg niet is van eene werkeloze nieuwsgierigheid. — Laet my ook, myne Heeren, aen het bestuer uwer maetschappy myne heilwenschingen toesturen, om zoo wel hare beschavende zending te begrypen; om de onkunde, even als het onkruid der aerde, te verdelgen, en de goede en gezonde kennissen van regt en plicht in de volksklas te verspreiden, en in dien zin te arbeiden voor het welzyn des burgers en het geluk des vaderlands.

Vaderland! dit woord moet zoetluidend aen uwe ooren klinken: het oord waer gy geboren werdt, waer de genegenheden, de gedachtenissen, de verwachtingen verblyven, waer de huisgezinnen, verbonden door gemeenschappelyke oorsprong, zeden en godsdienst zich verzamelen. —

Vaderland! wee hem die aen dit woord ongetroffen blyft! heil op hem die aen het vaderland zyn verstand, zyne krachten, zynen yver toewydt.

De vaderlandsche liefde, myne Heeren, om de uitdrukkingen van eenen grooten schryver te gebruiken, is voor de volkeren, wat de levensliefde aen den mensch is, want het geboorte land is het leven der volkeren. De liefde der burgers voor hun vaderland neemt haren oorsprong in al de hertstogten waarmede het menschelyke hert gevormd is. — *Liefde voor zich zelven*, dus verdediging van het recht aen ieder mensch erkend van zyne plaets onder de zon te vervullen; *liefde des huisgezins* die slechts de vernauwde vaderlands liefde is. *Liefde des vaders*, der moeder, der voorouders, waervan wy bloed, tael, zorgen, erfdeel ontvangen hebben. — *Liefde der vrouw*, die door onzen arm, in hare krankheid beschermd wordt.

Liefde der kinderen, in de welke wy door de duerzaamheid des bloeds herleven, en aen wie wy moeten grond, naem, gerustheid, onafhankelykheid, vaderlandsche eer overlaten; liefde des eigendoms, die ieder mensch met de aerde verbindt waer hy uit gesproten is. — *Liefde* der hemelstreek, der lucht, der zee, der gebergten, der zachte of gure gewesten, welke de vreugde der oogen en der ziel uitmaken; liefde der zeden, der talen, der wetten, der besturen, die ons, om zoo te zeggen, sedert de wieg omwonden hebben. — Uit alle deze zuivere en heilige bronnen, spruit dit gloeiende gevoel, welk sedert eeuwen heldendaden verwekt heeft, en welk, zoo lang de wereld zal bestaen, heldendaden zal verwekken.

Waer kon ik, MM., eenen schooner en aenvang vinden. Het huisgezin, de wooning, de stad en de stadsgenooten? welk voor treffelyk en volledig onderwerp!

Heden begeer ik geen ander, MM., het prykt boven al deze welke zich aen mynen geest aangeboden hebben, en ik heb niet beter voor U kunnen aenvangen dan U te onderhouden van het geen ons allen gelykelyk dierbaer is, van het geen het voorregt bezit ons te ontroeren, in een woord, van U te spreken over onze stad, over haer verledene, over hare toekomst!

Ik zal zorg dragen MM., myne woorden te bevestigen met de nauwkeurigste oorkonden, U slechts aenhalende wat de geschiedenis door onbetwistbare bewysstukken bestatigt, de volks verhalen verwerpende of hun slechts eene betrekkelyke geloofbaerheid gevende.

De eerste inwooners onzer kusten in de geschiedenis bekend zyn de Menapiers en de Moriniers.

Bosschen en meerschen overdekten het grootste gedeelte des bodems van Westvlaenderen. Deze hinderpalen, onoverschrydbaar aen de Romeinen, door Julius-Cesar geleid, en reeds zegenpralend over het westersch Europa, deze hinderpalen, zeg ik, verzeckerden aen onze voorouders eene kostbare onafhankelykheid. — Twee jaren lang worstelden zy, doch bezweken onder het getal.

De eeuwen eilen voorby zonder ons iets te leeren over den

grond dien wy betreden; de romeinsche en de frankische heerschappy, het Karlovingische geslacht verlopen zonder dat Blankenberghe zich in de geschiedenis vertoont.

Laet my U ter herinnering aenhalen, dat op eene landkaart van het jaer 870, onder het graefschap van Balduin den Yzeren Arm, de naem van Scarphout aengeduid wordt. Wy zullen daer over later handelen.

Alleenelyk, een door eeuwen nagelaten en door bygelooivigheid in wezen gehouden verhael, spreekt van Blankenberghe met eenige byzonderheden en doet ons de afschildering van eenen dier rampspoeden die lang in het geheugen der menschen blyven.

« Volgens opgenomene vertelliſngen, zou, in den avond van
« 23 november 1554, een woedig stormweder met donderslagen
« gemengd hemel en aerde ontroerd hebben. De wateren der
« zee, alle hinderpalen verslindende, verspreidden zich op Vlaen-
« drens bodem. De ongelukken waren onschatbaer; de kleine
« stad Scarphout wierd geheel en gansch vernield, geene enkele
« inwooner behield het leven. De zee nam bezit van deze kust,
« waer, in den loop der 15de eeuw, men nog, by laag water,
« de overblyfselen van Scarphout kon zien. »

Myne Heeren, iedere geschiedenis heeft hare geheimenissen en hare verdichtselen. Het volk geeft de voorkeur aen het wonderlyke en aen het buitengewoone.

Den geschiedkundige valt het de beurt de waerheid op te helderen, het valsche te vermyden, en, van het geheel der feiten, deze af te zonderen, welke voor steun de onwederroepelyke proefstukken der geschiedenis niet hebben.

Er is niemand van ons, MM., aen wien deze ramp met de droevigste afschildering niet verteld is geworden. — Er is niemand van ons die daer aen geen geloof heeft gegeven. De zee is eene gevaerlyke buer, en twee maenden geleden, hebben wy een schrikverwekkend, doch grootdadig tooneel bygewoond dat een gedacht van het vermogen der ontboeide wereldskrachten en van de magtelootheid des mensches doet vatten.

Echter, MM., ernstige opzoekers hebben den moed gehad een geval te betwyffelen, dat wel is waer, mogelyk was, maer doch door geen proefstuk aen hun geloof aengewezen wierd.

Laet my hunne opzoekingen verzamelen en met hun onderzoeken tot hoe verre dit ongeluk de droevige gevolgen had, welke door de volksstem toegeschreven wordt.

Het oudste bewysstuk tot heden gekend waer de naem van Blankenberghe ontwaerd wordt, is eenen ouden brief van 1288. Hy behelst dat « de wateringue van Reingaersvliet deze van Eijensluijs moet helpen om den ouden Dyck van Blankenberghe oostwaerts te verzekeren tot de Wintgate. »

Hier, MM., zou er plaets grypen om op te zoeken wat dezen ouden Dyck was. Gedoog dat ik dit punt een weinig verzette.

In de archieven van Veurne heeft men een stuk ontdekt, de dagteekening dragende van 10 Mei 1309; en waerin vermeld wordt dat den Ridder Willem van Lisseweghe naer Parys werd gezonden in naem van den Burgemeester en de Schepenen van Blankenberghe.

Andere stukken van 1328, 1330 en 1334 spreken, doch op eene onbepaalde wyze, over het rechterlyke en burgerlyke bestuer der stad.

Waer is dan de naem van Scarphout, de stad die volgens oude verhalen in 1334 zoude vernield geweest zyn. Gy ziet, MM., die naem is onbekend, en wy vinden geene andere melding dan de naem van Blankenberghe.

Gaen wy verder, en nemen wy de stukken van het jaer 1334 (dit der overstroming) om dezelve nauwkeurig te onderzoeken; voor eerst bezitten wy den tekst van éenen brief door Miræus, oude Pastoor van Blankenberghe, aengehaeld.

Wy vinden daer in dat de Burgemeester en Schepenen van Blankenberghe vertoonen dat, door de overstroming en de woede des zeewaters, de kerke van O. L. V. van Scarphout niet meer kan blyven waer zy staet. — Zy smeken by den Graef van Vlaenderen, de aflossing eens stuks grond op de grenzen der gemeente gelegen, ten einde er eene nieuwe kerk te bouwen.

Later vinden wy eenen brief door de welke de inwooners van Blankenberghe zich verplichten eene solemneele Mis te doen zingen voor den Graef van Vlaenderen, voor de Gravin Margriete en hunnen zoon Lodewyck.

Wy kunnen gemakkelyk besluiten uit al het geen hier boven staet dat den naem van Scarphout, die wy slechts ontdekken in dien brief van 1334, uitsluitelyk toe te passen is aen de kerk door de overstroming verslonden. Doch, aenveerden wy dat eenige vooruitgebouwde huizen het zelfde lot onderstaen hebben, maer wachten wy ons wel het gevolg des rampspoed te vergrooten en te gelooven, zonder onderzoek, dat eene stad de naem dragende van Scarphout voorgangster is geweest van ons sedert lang beroemde Blankenberghe.

Wy hebben daer zoo even gesproken van den ouden zeedyk. Dit is nog een punt welke eenige opzoekingen opgeleverd heeft. In 1282, de Graef Guy van Dampierre gaf aen den oudsten zyner zoonen van het tweede bed, Joannes van Namen, al de schorren of aengespoelde gronden der noordsche vlaemsche kust. — Het zy den Graef Jan groote herstellingen aen dezen dyk gebragt heeft, het zy hy hem zelf gebouwd heeft, te rekenen van dezen tydstep heeft den Dyk den naem van Graef Jan's Dyk ontvangen.

Wy zullen de bestrydingen niet binnentreden, Myne Heeren, die plaets gevat hebben op dit punt. Zy komen my voor zonder verzerde grondredenen, daerenboven de bezitneming des Graefs Joannes, overeenstemmende met de melding van dezen dyk in de geschiedenis, ontlast ons van alle verdere opzoekingen.

Wy leven, MM., in eenen tydstep van vryheid. — De onvergankelyke grondwet van het jaer 1830 blyft regtstaen tusschen al deze die vroeger of later geboren zyn. Wy zyn gevoed, opgekweekt; wy zyn gegroeid in dezen vryen dampkring die de goede en kloekmoedige burgers haert. — Laet ons daer over fier zyn, en bewonderen wy de heldhaftige stichters onzer onafhankelykheid; want, de geschiedenis leert ons dat onze voorouders de zelfde voorregten niet bezaten.

In 1519, een heerschap van Uytkerke, het regt bekomen liebbende eenen graenmolen te plaetsen, vatte het gedacht de inwooners van Blankenberghe te dwingen zich van meel by hem uitsluitelyk te verzorgen. — Het wierd hun insgelyks verboden hun koren te laten malen elders dan by dien krachtdadigen molenaer, die niet wilde dat de wind voor iedereen waeide. Ook nam hy het zesde van het gemalen graen, terwyl het regt slechts op het veertiende deel bestond.

De inwooners van Blankenberghe, die zoo als heden niet verdraegzaam waren, stuerden zonder uitstel eene klacht tot de regters van Brugge en de Uitkerksche dwingland wierd veroordeeld tot het betalen eener boet van 500 pond, ten voordeele der inwooners van Blankenberghe, en deze verkregen nog het regt van hun graen volgens hunne belieste te doen malen. — De geldzuchtige molenaer wierd daer en boven nog gedwongen vyf roeden te laten bouwen van den muer, die toen de stad moest versterken.

Nu, MM., dat wy, voor zoo veel het in onze magt is, eenige der twyfelachtige punten onzer geschiedenis opgehelder hebben, laet my u, op hunne geschiedkundige rangschikking eenige daden aenhalen die u een vollediger gedacht van het verledene zullen geven.

De archieven onzer stad behelzen eenige noten, waer van ik u lezing zal geven.

Misschien, Myne Heeren, is de eerste aenhaling niet zeer aen-genaem; maer de keus wordt my niet overgelaten, ik neem wat my voorkomt.

In het jaer 1515, de beul of scherprechtter van Brugge, sieur Wyssä, wordt belast door de Regering van Blankenberghe twee misdadigers te geesselen, en daerenboven de ooren van den eenen aftesnyden. Hy ontvangt daer voor 50 schellingen.

Wy vinden in de stukken van 1514, eene rekening van 27 pond grooten, 12 schellingen, dit mael niet om den beul te betalen, maer om kosten te dekken, waer van heden geene geheugenis meer bestaet.

In dien tyd, MM. wierd de kleeding der Burgmeester en Schepenen door de gemeente betaeld, en die rekening, (misschien is het eene Blankenbergse) geeft daer van openbare getuigenis. Men was Burgmeester of Schepen in dien tyd, om ieder jaer eenen nieuwen jas te ontvangen, even als men heden klerk van de eene of andere Maetschappy wordt, om een paer schoenen te verkrygen.

In dien zin laten wy ver achter ons onze brave voorouders van 1514, en verstaen beter dan hen de weerdigheid des ambtenaers.

In 1516, het bestuer van Blankenberghe biedt aen dit van Brugge eenen Bruinvisch, waer voor betaelt wordt 2 pond grooten, 7 schellingen, 6 deniers.

Die gelukkige tyden zyn verdwenen, Myne Heeren, waer de schulden of de belastingen, onder de gedaente van bruinvischen konden betaeld worden. Deze munt zoude ongelukkiglyk by de ontvangers zeer slecht gezien worden.

Een ander gebruik bestond in dien tyd.

Het gemeente bestuer onzer stad schonk aen elken bezoeker van zekeren rang eene gunstgift van eenige kannen wyn, — In 1516, vinden wy in de rekening meer dan 200 kannen wyn gebracht. Ik geloof, Myne Heeren, dat deze bezoeken niet gansch onbaetzuchtig waren, en dat die kannen wyn, in den geest der persoonen die Blankenberghe toen ontving, eene kostbaerder plaets bekleedden dan de belangen van onze kleine stad.

In 1517, wordt het hospitaal gebouwd op de plaets waer heden de pastery is. Kloosterzusters van Thielt wierden in den aenvang met het verzorgen van het gasthuis belast; later handelde men met zusters van Brugge.

In 1520, de oorlogen tusschen Keizer Karel en Frans de I^e, Koning van Vrankryk, geven aanleiding tot versterkings werken. De Fransche krygsschepen waren in het zigt, en dreigden aen te zetten. — De visschery leed veel, en menige visschers

wierden gevangèn en moesten groote sommen betalen om hunne vryheid te bekomen.

Buitengewoone maetregels wierden genomen door al de zeesteden; te Blankenberghe, onder ander, eene groote mast wierd op de duinen geplant om teekenen aen de visschers te geven. Een zeker getal mannen wierd belast met de bewaking der stad, en om aen de Franschen te doen gelooven dat de stad op hare hoede was, en in staet van den vyand te verstooten, aenstak men groote vuren op den duinen. Wy lezen in de rekening van dit jaer :

« Item betaelt van vieren te maken op den duinen, jehens
« de schepen van oorloghen Fransoysen, wesende hier voor land,
« ten fine dat sy te beter hemlieden verdraghen zouden aen lant
« te slaen, mits dat men by de zelven vieren hemliede tooghede
« dat men in roere en de in de wake was. XXII schellingen. »

—

In die vervlogene tyden, wy zien het, Myne Heeren, koste het duerder de ooren der misdadigers af te snyden, dan de vyandelijke oorlogschepen ver van de vlaemsche zeekusten af te houden.

De vuerroeren wierden hersteld, zelfs kocht men er eenige nieuwe by, even als twee veld kanonstukken, poer en zaed, en men gelukte, op dezen voet, de Fransche schepen te verwyderen.

Zie hier wat wy in de rekeningen van dit jaer lezen :

« Item betaelt van 't repareren van diversche hagebusschen met
« gaders van levering van loot en poer, en eene caroy om de
« zelve busschen op te leggen en te voeren. 3 pond, 8 schellingen,
« 6 grooten. »

Het zoude heden wat duerder kosten, MM. om onze kusten tegen eenen onzichtbaren vyand te versterken.

Wy vinden, MM., in de rekeningen van 1524, eenige regelen van aendacht niet onwaerdig.

De slag van Pavia, in Italie, had onlangs plaets gehad. Frans de I^e, Koning van Vrankryk, was gevangene van Keyzer Karel. De boden, welke de eerste dit gelukkig nieuws kwamen aenkon-

digen, wierden rykelyk beloond. De wyn schonk men volgaerne te Blankenberghe. Vreugde vuren wierden aensteken en de Rhetorika Maetschappyen van Uytkerke en Blankenberghe vertoonden eenige stukken ter gelegenheid dezer overwinning.

In 1529, ambtelyke mededeeling der zegeprael van Keizer Karel wierd aen het bestuur van Blankenberghe gedaen. Wy vinden dies aengaende in de rekeningen :

« Item betaelt van groote fassael houten en ryshout, daer de
« vieren mede gemaect waren binnen deze stede, ter eere en de
« blyscepe van den zelve Paeyse, mits gaders 't maken en de
« verweren. 3 pond, 12 stuyvers.

« Item betaelt van twee tonnen keyte (beste bier) omme 't ghe-
« meene te drinken, op straete gelegd. 14 stuyvers. »

Hier, Myne Heeren, waeg ik eene aenmerking te maken over de verschillende weerde van het geld in die tyden en de onze; twee tonnen beste bier voor den prys welk heden betaeld wordt voor drie stoopen of zes liters.

De schoolmeester van Blankenberghe, Meester Adriaens Ghyle en zyne leerlingen, ontvangen eene toelage van 2 ponden grooten en vier kannen wyn (altd wyn,) om zich de noodige kleedingstukken te verschaffen, tot het uitoefenen van een tooneelstuk ter eere der veldslag van Pavia. In het zelve jaar 1526, het stadhuis wordt vergroot. Zie hier de zinsnede in de rekening die dit betreft.

« Item Burghemeester en de Scepenen bevindende 'tscepene
« huis dezer stede zeer klein en nauwe met eender camer, daer
« inne zy vry nocte secreet zyn, omme daer inne te remedieeren
« ende stede ooc te voorzien van eene vleeschhuize dat wel oor-
« boort es, hebbe ghecocht jehens Corn. Willems Christiaens en
« Margriete zyn wyf, zeker huis en plaets staende op den grond
« der kercke, 't huis van Cornil Lammens aen 't oostzyde, 't huis
« wylen toebehoorende Jooris Moris aen de westzyde, voorhoofdende
« noordwaerts aen 't steenstraete, om de som van 36 pond groot.

De rekening van 1527 behelst eene aerdige byzonderheid. Ik wil my onthouden van alle zinspeling, Myne Heeren. Eene eenvoudige voorlezing zal genoeg zyn om u te doen vatten het geen ik u breedvoerig zou kunnen aenhalen.

De regeering der staa Blankenberghe biedt aen den eerweerdigen Cornil De Keyser, *Priester* en aen zyne gezellen, een vat wyn (gy ziet dat het bestuer van Blankenberghe de mildadigheid kende) om eenige tooneel- of komedie stukken gemaekt en hier gespeeld te hebben.

Mogten de mannen der XIX^{de} eeuw, soms zoo ongedoogzaam en zoo overdreven, een voorbeeld nemen op deze der XVI^{de}, die, wel is waer, droevige tooneelen gezien hebben, maer die doch te Blankenberghe een voortreffelyk voorbeeld van toelating gaven.

In 1532 bouwde men het gemeentehuis, doch zonder het te voltooyen. In 1536 de pest heerschte in onze stad. Menige heelmeeesters stierven opvolgendlyk; men noodigde eenen geneesheer van Yperen, met naem De Roo, die de zieken met veel yver verzorgde. Niettegenstaende deze zelsopoffering, de sterfgevallen wierden zoo aenmerkelyk, dat het bestuer onzer stad eenen kruiwagen moest doen vervaerdigen om door eenen cellebroer de lyken naer het kerkhof te doen vervoeren.

Van 1540 tot 1590, vinden wy niets merkweerdigs aen te halen. Eenige gedeeltelyke aanvallen verzwakken de stad, wel is waer, maer deze toestand, versmolten in de groote gevaren die het gansche vaderland toen onderging, verdient geene byzondere melding. De vreemde inbrekingen hadden op het einde der XVI^{de} eeuw zeer betreurensweerdige gevolgen. De kerk wierd uitgeplunderd, verwoest, berooft van al de voorwerpen tot den godsdienst noodig. Wy vinden, in een gedenkschrift, te Brugge in het Bisdome bewaerd, de volgende regelen :

« De 25sten September 1585, soo deede men of te Blankenberghe alle het loot van gooten van de kerke en oock de looden zolderen, en oock de meeste klokke de welke wierd te Blankenberghe op het strand om stukken gesmeten door de engelsche soldaten, en hadden daervoor 50 schellingen.

De beulen der kerken arbeidden voor den zelfden dagloon dan de beulen des gerechts 70 jaren vroeger: 50 schellingen om de klokken in stukken te slaen, en 30 schellingen om de ooren der

dieven af te snyden, dit was eenen genadigen prys, Myne Heeren, maer geene eerlyke arbeidsman had dien toch willen verdienen.

In 1591, de Gouverneur van Oostende kwam de sterkte of het Fort van Blankenberghe aanranden, verwoestte gansch de stad, deed meer dan honderd soldaten vermoorden en het Fort verdelgen, maer de Spanjaerden, de goede gesteltenis er van naer waarde geschat hebbende, herbouwden het. Later, de inwoners kiesden dit gebouw om hunne geplunderde kerk te vervangen; de goddelyke diensten wierden daer gezongen en het doopsel toegereikt. Ik heb hier, Myne Heeren, het doop register van dezen tydstop.

In het jaer 1613, de 24 April, wierd de kerk hersteld en geopend, maer de gansche voltrekking had slechts plaets in 1640.

Blankenberghe bezat tot in de 17de eeuw eene sluis, in het westen gelegen. Deze sluis, met eene afloopingsvaart, diende tot de uitwatering des noorden van Brugge. De politieke onwenteelingen en de aenvallen waervan wy zoo even gesproken hebben, gaven oorzaak tot de gansche vernieling van dit nuttig werk, in het jaer 1626.

Het is op de legging dezer sluis dat heden het staetsbestuer de zoo lang afgesmeekte schuulhave met aenhoorigheden zal doen opbouwen.

Uitgezonderd de opening van den steenweg van Brugge op Blankenberghe welke plaets had in 1730, de XVIII eeuw levert aen onze aendacht geene andere belangverwekkende tydstoppen dan den Franschen overval en de stichting der Republiek in ons vaderland.

De schandelyke en wraek roepende misbruiken der dwinglandy en der willekeurigheid, de losbandige verkwisteryen van het Fransche hof, de ongebondheid op den koninglyken troon gezeten, de grillen van onteerde vrouwen als onwederroepelyke wetten aenschouwd, de nooit onderbrokene verplettering van de volksklassen, dit alles, Myne Heeren, had de maet overladen.

In 1789, de gramschap des volks barst los even als eenen donderslag. Eene half rotte troon valt in het slyk, eene vorst betaelt met het leven de misdaden zynere voortgangers en de Fransche Republieke plettert onder de voeten de geheugenissen van 15 eeuwen. Het lot lacht toe aen de staetsonwentelaers, eene koorts van bekeeringswoede vat hen, zy trekken de grenzen door, dronken van roemzucht en van krygsche woede, niets kan hun wederstand bieden, en veertien heldhaftige legers worden op gansch Europa losgelaten.

Het treurige tooneel van 1792 had zyne terugwerking in onze eenvoudige stad, en ik heb eenige inlichtingen gevonden, Myne Heeren, op hetgeen men in dien tyd, Vryheid, Broederlykheid en Gelykheid noemde: schoone woorden waervan den zin miskend wierd.

De gedwongene weerde aen de assignaten gegeven, de oorlogsbelastingen, de ligtingen, de hinderpalen aen koophandel en nyverheid gebragt, voltooyden het vernietigend werk en Blankenberghe had zyn aendeel der rampen.

Laet my u in weinige woorden zeggen wat assignaten waren. Het was papieren geld, de 1 April 1790 uitgegeven om hulp te te schaffen aen de geldelyke wanorde des staets.

De nationale vergadering bemagtigde de uitgaef van dit papier, verbeeldende de weerde eener overgrootte hoeveelheid goederen in het openbare bezit gevallen, en uithoofde daarvan Nationale goederen genoemd. De eerste uitgaef was van 400 miljoenen, maer deze goederen, zoo haestelyk niet kunnende verkocht worden, hadden de assignaten, te rekenen van den dag hunner uitgaef eene veel mindere weerde dan de geldspeciën die zy verbeelden. De verdere uitzettingen, door de noodwendigheden des bestuers aen den staet opgeleid, waren de grootste oorzaak hunner minachting. In 1790 uitgegeven, geldden zy in February 1793 het derde, en in September, het zesde hunner eerste noemwaerde. Een paer leerzen wierd 500 assignaten betaeld; eene jas, zes tot zeven duizend franken; eene halve kilogram boter 200 francs, een stukje suiker twintig of dertig francs.

Nu dan, de wezentlyke waerde, zoo beneden de namelyke weerde

zynde, was het staetsbestuer op het oogenblik van bankroet te gaen, en krachtdadige middelen wierden ingespannen. Ik heb hier onder de oogen een handschrift door de Opperbevelhebber der openbare magt aen de inwooners van Blankenberghe gezonden.

« Aen het Bestuer van Blankenberghe :

« De opperbevelhebber verwittigd de inwooners van Blankenberghe en de persoonen die er hunne waren aenbrengen, dat wie de assignaten zal weigeren te ontvangen op den voet van het fransche geld, onmiddelyk zal aengevat en naer Oostende gebragt worden. De magistraten zyn belast op de uitvoering der wet te waken, en zy moeten zorgen dat hunne stadsgenooten daer van verwittigd worden. Indien zy die pligt verzuimen, de Bevelhebber zal zich gedwongen vinden van hen zelve naer Oostende te leiden.

« Geteekend: MALLAIT. »

Hier is een ander stuk.

« Vryheid, Broederlykheid, Gelykheid, of de Dood. »

FRANSCHER REPUBLIEK.

« De Brigade Generael Laurent aen het gemeente Bestuer van Blankenberghe.

« Gy zult de hand houden dat de eetwaren niet meer dan hunne weerde verkocht worden, en volgens den prys van Brugge. Het papieren geld der Republieke — assignaten — zal gelyk aen weerde' zyn aen het fransche geld, Gy zult verantwoordelyk zyn van dit bevel.

De Generael, bevelhebber te Brugge,
LAURENT.

Dit bevel was kort, maer ruw en onbeschoft. De fransche Bevelhebbers deden geene handschoenen aen om aen de onderworpenen volkeren te spreken.

De krygsbelastingen hebben ook te Blankenberghe droevige ge-

dachtenissen gelaten. De aenzienelykste burgers wierden belast met eene betaling van fr. 12865 in vyf dagen te voldoen. Welnu, de de koophandel helde naer ondergang, de eigendom wierd bedreigd, de oorlog was aenstaende, en de geldsommen verdwenen gelyk de sneeuw onder de zon. Die groote som van 12865 fr., in vyf dagen te betalen, verwekte eenen algemeenen tegenstand, maer Myne Heeren, de Fransche Republiek had aen hare bezoldiging onmeedoogende loon-dienaren die nooit voor eene overdrevene maetregel terug wykten. Aen de schoone spreuk: *Vryheid, Broederlykheid en Gelykheid*, hadden zy die schrik verwekkende sluitrede gevoegd: *of de Dood*, en de bedreiging op de lippen, verkregen zy spoedige gehoorzaamheid.

Zie hier wat het Bestuer van Brugge aen dit van Blankenberghe schreef de 20 September 1794.

Brugge, dezen 20 September 1794.

Het Magistraet der stad Brugge aen het Magistraet van Blankenberghe.

UEd. zullen gezien hebben uyt onze proclamatie van den 18 dezer loopende maend September, dat den borger Michaud, général in den dienst der fransche République, zyn misnoegen aen ons heeft doen te kennen geven, om dat de gevraegde contributie nog niet en is voldaan geworden, en de dat hy eensweegs aen ons heeft doen afvraegen de naemlyste der contribuabele, met aenzegging, dat de otagen zullen genomen worden onder de gone, wiens quoten niet betaeld en zyn; het zoude ons pynelyk vallen, UEd. in de gevraegde lyste voor defaillantjen aen den zelfden general te moeten opgeven, ende UEd. by dies te moeten bloot stellen aen het gemenaceerde gevaer van executie militaire, daerom wy vermanen en belasten UEd. serieuselyk binnen derden dage uwe quote te komen voldoen, om ons en UEd. by dien middel buiten responsabiliteit te stellen; dus en blyft dan in geen gebrek.

Salut en fraterniteit,

Ter ordonnantie van het Magistraet der stad Brugge :

DROOGHE DE GAUGUERIE.

Wat behoorde er meer te bestaan, Myne Heeren, om dergelyke bestierwyze hatelyk te maken. Nogtans gaf men gehoor aen de besluiten, want het gevoel der behoeding was magtig en de gruweldaden te Parys bedreven, vonden eenen gemakkelijken weerklank in de andere gebieden.

Wy hebben daer zoo even van de gedwongene ligtingen gesproken. Laet my u den inhoud aenhalen van eenige bevelen die ik in de archieven gevonden heb.

« Hoofdkwartier van Breskens; 12de Pluivose, 3de jaer der fransche « Republiek.

« Vyf uren 's avonds.

« De Generael Michaud aen de Bevelhebber te Blankenberghe. »

« Op het ontvangen dezès, burger, zult gy al de schuiten te « Blankenberghe doen gereed maken, en gy zult dezelve zoo « haest mogelyk doen vertrekken om, de kust volgende, hier te « komen. Gy zult aen boord van elke schuit eene wacht stellen « om te beletten dat de zelve zich verwydere. Gy moet ten minsten « op iedere schuit vyf matroozen plaetsen. Ik verwacht ze morgen « met het hooge water, tusschen elf uren en half en middag.

« Ik reken op uwen vlyt en uwe zorgen om dit bevel te « volbrengen.

Heil en Broederlykheid,

MICHAUD.

Blinde gehoorzaamheid aen deze bevelen, Myne Heeren, zoo niet het ballingschap en soms de dood.

De 27 Messidor: nieuwe ligting, waervan den inhoud volgt:

« In naem der fransche Republiek:

« De zee bewindsman, te Oostende gevestigd, beveelt aen het « Bestuer van Blankenberghe van óp slaenden voet tien mannen « naer Oostende te sturen. Het bestuer is verantwoordelyk van « alle nalating in het uitvoeren van dit bevel. De burgers Pieter « en Marcus van Dierendonck worden belast met de aenduiding « der mannen, die naer Oostende moeten vertrekken, onder de « wackzaamheid der overheden.

(Geteek.) TOUFFAIT.

Arme lieden, zy moesten zonder uitstel het vaderlyke huis, de vreugde des huisgezins verlaten, voor de laetste mael misschien hunne vrouw en kinderen omhelzen, vertrekken zonder hoop van terugkomst, in hunnen boezem alle smarten, alle ongerustheden doen zwygen en op het ontvangen van dit gezegelde papier zich aen boord begeven en wegzeilen.

Wie zal ons zeggen, Myne Heeren, hoe vele tranen dit papier, die gy ziet, doen storten heeft.

Droevige tyden! arm Vaderland!

Maer, de dwinglandy had andere vormen van beheer. De vryheid der nyverheid was blootgesteld. Wilt gy er een bewysstuk van. Ik vertael op het oorspronkelyke :

« VRYHEID, GELYKHEID. »

« LEGER VAN HET NOORDEN. »

« Blankenberghe, 29 Frimaire. »

« De Bevelhebber der kusten aen het gemeente Bestuer van
« Blankenberghe.

« Burgers, ik verzoek u te doen eene afkondiging ruchtbaer
« maken dat er geene visscher vermag in zee te gaen tot verder
« bevel. »

Heil en Broederlykheid:

RINDER.

Wy moeten gelooven, Myne Heeren, dat deze aenkondiging eenigen tegenstand ontmoette, want weinige tyd daarna, nieuw bevel:

Blankenberghe, 22 Nivose.

« De bevelhebber van het 2de Bataillon der nationale troepen,
« aen het gemeente Bestuer van Blankenberghe.

« Ik heb vernomen dat, niet tegenstaende de reeds gegevene
« bevelen, de visschers, des avonds uitgaen en des nachts uitblyven.
« Ik verwittig u dat ik de visschers en de reeders zal doen in
« hechtenis nemen en naer het hoofdkwartier leiden, indien ik
« nog de minste overtreding bespeure.

Heil en Broederlykheid:

WÈVRE.

Dus, Myne Heeren, geene vischvangst, geen brood. De onrust in alle geesten, de haet der dwinglandy in het diepste der harten, maer zonder uitbarsting, zonder woede; slechts doove klachten, droevige beschuldigingen, en indien, by ongeluk, eene onvoorzigtige zich vergat op het punt van een woord uittedrukken, van den loop der zaken af te keuren: naer Brugge geleid door een ongenadig krygsvolk, hy betaelde soms met het leven een oogenblik van openhartigheid of van vryborstigheid.

Zoodanig was die treurige tydstip. MM., zoodanig waren hare gevolgen te Blankenberghe. Nogtans, de Fransche Republiek heeft eene nieuwe baen aen het menschdom geopend, de afschaffing der voorrangsregten, de erkenenis der onverbreekbare regten des burgers; de afkondiging der groote en onsterfelyke vryheden die nog heden de trotsheid, den luister en de zekerheid uitmaken der volkeren die deze vryheden niet verloochend hebben, dit alles Myne Heeren, doet onze smarten zwygen. De zedelyke zegepralen waren verheven; de feilen waren menschelyk en onafscheidbaer van een nieuw aengerigt stelsel.

Hier blyf ik staen, Myne Heeren, wy hebben in vogelvlugt de geschiedkundige kringen doorgekruist. Wy hebben eenen vluggen oogslag geworpen op de verschillende gedaenten van onze plaatselyke geschiedenis. Is het te zeggen dat wy aen eene eenvoudige, doch vruchteloze nieuwsgierigheid gehoorzaemd hebben. Neen, MM. ik hoop dat de kortbondige schets die ik afgeteekend heb, in uwen boezem de liefde der geboorte stad vuriglyker zal doen gloeyen. Voortaen, in uwe uren van rust en gelatenheid, zult gy aen de daden onzer voorouders denken, aen de harde proefnemingen die zy onderstaen hebben, aen de vervolgingen die hen aengevat hebben.

Gy zult zeggen: Heil op ons die leven in tyden van vryheid, in tyden voordeeliger aen de ontboezeming des geestes, aen de vrye loop der nyverheid, aen de altyddurende ontwikkeling des vooruitgangs.

Ja, MM. heil op ons die leven onder de hoede der grondwet van 1830, dit bewonderbare gedenkteeken welk geheel Europa ons benydt en welk, indien de tyd my het toelaet, ik eerstdaegs wil met u overzien.

Ieder van ons, MM. is er beantwoordelyk over, en gelyk deze Romein der oude tyd, draegt de vrede of den oorlog in de plooijen van zyn kleed.

De oorlog, niet met dolken noch geschut, maer met de tong, dit veynige wapen des laffaerds, de oorlog die voor aenhangers haet, jaloerscheid, nyd, tweedragt heeft; de oorlog zoo rampzalig aen een keizerryk van 30 miljoen zielen dan aen een dorpje van 2000 inwooners.

De vrede, 'tis te zeggen, de orde, de trouw, de rykdom, de aengekleefdheid der burgers aen het bestuer, de vriendschappelyke betrekkingen der burgers met elkander.

Zie daer, MM. wat gy kan doen. Eene stad ryk maken of verarmen, en aen onze vyanden het droevige tooneel van broederlyken twist geven.

Blankenberghe sedert twee jaren is eene nieuwe baen ingegaen en het bestuer is aen den algemeenen voorspoed verbonden.

Sla de oogen rond u, de gebouwen stygen op; het geld vloeit toe; de arbeid wordt herschepen, de naem van Blankenberghe, door de honderd vleugelen der dagbladeren gedragen, verwekt de nieuwsgierigheid in de verafgelegenste streken; nevens de vischery, deze voedster der $\frac{2}{3}$ onzer bevolking, is eene andere nyverheid sedert een tiental jaren opgeklommen: de zeebaden. Voordeelige nyverheid want zy roept de begaefden der fortun, die gewilliglyk, ten koste van een weinig goud, gezondheid, rust, zuivere lucht, gemoedskalmte komen koopen.

De naem van Blankenberghe verwekt by al deze die het eens bezochten, den vurigen wensch van er terug te komen om nog eens dit welbeminde strand, het schoonste tusschen al hare zusters, wedertezien.

Welke weg hebben wy niet sedert dertig jaren gemaakt. Gy, inboorlingen, weet het beter dan ik.

Zoudt gy moedwilliglyk onze lagchende toekomst verbryzelen?

Neen, MM. neen, duizendmael neen.

Allen, ambachtslieden, meesters, visschers, bestuurders, byzonderen, geven wy ons de hand; vereenigen wy ons in een gedacht;

strekken wy al onze pogingen tot een enkel doel, wyden wy aen dit werk onze armen, onze krachten, ons verstand, onze bekwaemheid, hoe gering zy ook zy; en even als de soldaten, doch de soldaten der vrede, laet ons eenen standaerd en een veldroep hebben : de voortgang en de welvaert van Blankenberghe.

Verscheidene geschiedkundige notas werden getrokken uit het werkje « *Notices sur Blankenberghe* » door den Heer Abt Carton, in 1844 uitgegeven.